

İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına Yönelik Okul Müdürlerinin Görüşleri

Opinions of School Principals on Occupational Health and Safety Practices

Yusuf Burç, Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen (burcyusuf7@gmail.com)
İbrahim Halil Kara, Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen (ihk_174@hotmail.com)
Hayriye Pınar Şendur, Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen (pinarsndr@gmail.com)
Tamer Gencer, Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen (tgencersivas@gmail.com)

DOI 10.5281/zenodo.13323956

Özet

Bu araştırmanın amacı, iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik okul müdürlerinin görüşlerini incelemektir. Bu çalışmada nitel yöntem tercih edilmiş olup, durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 16 okul müdürü oluşturmuştur. Çalışma grubu, maksimum çeşitlilik örnekleme yaklaşımı kullanılarak seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından oluşturulan açık uçlu sorulardan oluşan bir yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler, katılımcılar ile yapılan yüz yüze görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Çalışma verileri, içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. Okul yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşlerini inceleyen bu çalışmada, mevcut politikalar ve uygulamaların değerlendirilmesi, sorumluluk ve farkındalık artırma temaları altında ele alınmıştır. Okul müdürlerinin eksik bulduğu alanlar genellikle acil durum planları, eğitimler ve fiziksel güvenlik önlemleri olarak belirlenmiştir. Özellikle öğretmenlerin bilgi ve eğitime ihtiyaç duyduğu alanlar arasında acil durum müdahalesi, güvenlik bilinci, ekipman kullanımı ve fiziksel güvenlik yer almaktadır. Okul müdürlerinin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının etkinliğini artırmak için önerileri ise eğitim ve bilgilendirme ile uygulama ve denetim üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İş sağlığı ve güvenliği, iş güvenliği, okul müdürü

Abstract

The aim of this study is to examine the views of school administrators on occupational health and safety practices. A qualitative method was preferred in this research and it was designed as a case study. The study group consisted of 16 school administrators. The study group was selected using the maximum diversity sampling approach. A semi-structured interview form consisting of open-ended questions created by the researchers was used as a data collection tool. The interviews were conducted through face-to-face meetings with the participants. The study data were analyzed using content analysis. In a study examining the views of school administrators on occupational health and safety practices, the evaluation of existing policies and practices was discussed under the themes of responsibility and awareness raising. The areas where school principals found deficiencies were generally identified as emergency plans, trainings, and physical security measures. In particular, the areas where teachers need information and training include emergency response, safety awareness, equipment use, and physical safety. The suggestions of school principals to increase the effectiveness of occupational health and safety practices are focused on training and information, implementation, and supervision.

Keywords: Occupational health and safety, occupational safety, school principals

Giriş

"İş güvenliği" terimi, çalışanların teknik tehlikelerden korunmasını ifade ederken, "iş sağlığı" çalışma ortamında sağlıklarını etkileyebilecek risk faktörlerinin varlığında çalışanların refahının korunmasını kapsar (Keleş, 2004). İş sağlığı, tüm çalışanların fiziksel, zihinsel, sosyal ve ahlaki refahının en üst düzeyde korunmasını ve geliştirilmesini kapsar. Çalışma ortamlarında bu amaca ulaşmak için standartların altındaki sağlık koşullarının ortadan kaldırılması ve olumsuz koşullara

karşı koruyucu önlemlerin uygulanması esastır. Ayrıca, çalışanların fiziksel ve psikolojik olarak uygun pozisyonlara atanması ve görevin hem bireye hem de role göre uyarlanmasının garanti edilmesi çok önemlidir. İş güvenliği, işyerindeki tehlikeli iş uygulamalarından kaynaklanabilecek araçlara, çalışma koşullarına ve malzemelere yönelik her türlü zararı veya rahatsızlığı tespit etmek ve azaltmak için yürütülen bilimsel ve metodik araştırmaları ifade eder (Demir, 2006).

Sanayi Devrimi sırasında işçiler tehlikeli çalışma koşullarıyla karşılaşmış ve yüksek iş kazası ve meslek hastalığı riskiyle karşı karşıya kalmışlardır. Teknoloji ve koruyucu ekipmanlar geliştikçe daha güvenli bir çalışma ortamı oluşmuştur. Ancak, zaman içinde işçilerin iş sağlığı ve güvenliğini tehdit eden yeni tehlikeler ortaya çıkmıştır. Geliştirilmiş önlemlerin uygulanmasına rağmen, güçlü bir iş sağlığı ve güvenliği kültürünün eksikliği, yetersiz mevzuat ve operasyonel sorunlar gibi süregelen eksiklikler işle ilgili kaza ve hastalıkların meydana gelmesini etkili bir şekilde önleyememiştir (Kılış, 2014). Yirminci yüzyıl boyunca iş sağlığı ve güvenliği (İSG) konusu küresel bir ilgi kazanmış ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) Birleşmiş Milletler (BM) bünyesinde önemli araştırmalar yapmasına yol açmıştır. 1946 yılında BM ile ILO arasında bir anlaşma imzalanması, ILO'nun bir uzmanlık kuruluşu haline gelmesiyle sonuçlanmıştır. ILO, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve işbirliği yaptığı kurumlar işyeri sağlığı ve güvenliği konusunda önemli araştırmalar yürütmüştür. Ülkemizin de üyesi olduğu ILO tarafından kimyasal maddeler için "işyerlerinde maruziyet değerlerinin" belirlenmesi, iş sağlığı ve güvenliği konusunda yapılan seçimler ve uluslararası sözleşmelerin oluşturulması, İSG konularının ele alınmasında önemli rol oynamıştır (Çetindağ, 2010).

Okul ortamında İSG'nin amacı, tehlikelerden, şiddetten, zararlı bağımlılıklardan ve korkudan arındırılmış bir okul ortamı oluşturmak ve bunu sürdürmektir. Bu ortam, öğretmenlerin etkili bir şekilde ders vermesine ve öğrencilerin aktif bir şekilde öğrenmeye katılmasına, başarıların kabul edilmesine ve tüm öğrencilerin gelişmesine olanak tanır (Fişek, 2014). Okul yöneticilerinin okul güvenliği ile ilgili olarak uygulaması gereken tüm güvenlik protokolleri, olumlu bir okul ortamı kültürü ve eğitimde mükemmelliği teşvik etmek için gerekli adımlardır. Okul güvenliği için hazırlık yapmanın amacı, öğrencilerin ve personelin güvenliğini ve refahını sağlamaktır. Bildiğimiz gibi modern dünya her zaman gelişmekte ve bu gelişmeyle birlikte yeni zorluklar ortaya çıkmaktadır. Bu zorluklar, eğitim, öğretim, sağlık ve güvenlik de dahil olmak üzere toplumun çeşitli yönlerini kapsamaktadır. Ayrıca, yiyecek, içecek, giyecek ve barınma gibi temel malların üretiminin de kendine has sorunları bulunmaktadır. Mevcut salgın sırasında eğitim ve öğretim sektöründe görülen kesintiler, okullardaki İSG politikalarının önemini vurgulamıştır. Yüz yüze eğitimin tamamen durmasına neden olan bu durumun normalleşme aşamasında okul yönetiminin okul içi sağlık ve güvenlik konusundaki sorumlulukları önceki duruma kıyasla önemli ölçüde artacaktır. 4857 sayılı İş Kanunu, Aralık 1999'da Avrupa Birliği zirvesinde alınan kararlara uygun olarak Türkiye'nin adaylık statüsünü tanıyarak 2003 yılında kabul edilmiştir. Ayrıca, İSG Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ve 1 Ocak 2013 tarihinden itibaren uygulanmaya başlamasıyla birlikte Türkiye'deki İSG kanunu Avrupa Birliği standartlarıyla uyumlu hale getirilmiştir. Daha sonra bu standartlara uyumu sağlamak için kurallar çıkarılmıştır. Az sayıda madde dışında bu mevzuatın İSG gereklilikleri, 1475 sayılı İş mevzuatından taşınmıştır. Sonuç olarak, İSG düzenlemeleri artık okullar gibi eğitim kurumları da dahil olmak üzere tüm işyerlerinde uygulanmaktadır.

İş sağlığı ve güvenliği, her çalışma ortamında yaşamsal bir öneme sahip olan ve özellikle okul ortamlarında dikkatle ele alınması gereken bir konudur. Okul müdürlerinin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşleri, bu konunun önemini vurgulamak adına oldukça değerli ve dikkate değerdir. Bu görüşler, okullarda sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının oluşturulması için alınması gereken önlemlerin belirlenmesine ve uygulanmasına yönelik kılavuz niteliğindedir. İlk olarak, iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına ilişkin okul müdürlerinin görüşleri, çalışanların ve öğrencilerin güvenliğini sağlamak adına yapılması gerekenlerin belirlenmesine yardımcı olur. Bu görüşler, okul yöneticilerinin deneyimleri ve gözlemleri üzerine kurulmuş olduğundan mevcut riskleri ve potansiyel tehlikeleri belirleme konusunda önemli bir kaynak teşkil eder. Okul müdürlerinin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik görüşleri, gelecekteki stratejilerin belirlenmesi ve karar verme süreçlerinin iyileştirilmesi için önemli bir referans noktası sağlar. Bu görüşlerin dikkate alınması, okul ortamlarında daha güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamının oluşturulmasına katkı sağlar ve sonuç olarak öğrenci başarısı ve memnuniyetini artırır. Bu nedenle, iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik okul müdürlerinin görüşleri, okul yönetimleri ve ilgili paydaşlar için önemli bir kaynak oluşturur ve bu konuda yapılacak çalışmaların temelini oluşturur. Bu görüşlerin dikkate alınması, okul ortamlarında güvenliği ve sağlığı sağlamak için gerekli adımların atılmasına ve etkili stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlar.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma desenleri kategorisine giren bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması, nitel araştırma desenleriyle yakından uyumlu bir araştırma yöntemidir. Araştırmacının, ilgili bireyleri, karar vericileri veya kurumları içeren belirli bir durum hakkında derinlemesine bilgi toplamak için kullanılır. Ayrıca vaka çalışmaları, bazen bir teorinin doğruluğunu onaylamak ve belirli bir bağlamda etkinliğini değerlendirmek için kullanılır (Akar, 2016).

Çalışma Grubu

Araştırma grubu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Ankara'nın merkez ilçelerinde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokul ve liselerde görev yapan 16 okul müdüründen oluşmaktadır. Çalışma grubu maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Yıldırım ve Şimşek (2011), maksimum çeşitlilik örneklemesinin temel amacının olası araştırma katılımcılarının farklı niteliklerini tam olarak betimlemek olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle örneklem için katılımcılar seçilirken cinsiyet, branş, kıdem, yaş, eğitim düzeyi ve branş gibi çeşitli özellikleri içermelerine özen gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Demografik Değişkenleri

Kod	Cinsiyet	Branş	Yaş	Kıdem	Öğrenim Durumu
K1	Erkek	Fen	45	12	Lisans
K2	Kadın	Türkçe	38	8	Lisansüstü
K3	Erkek	Matematik	50	18	Lisans
K4	Kadın	Sosyal	42	15	Lisans
K5	Erkek	Fen	55	22	Lisans
K6	Kadın	İngilizce	40	10	Lisans
K7	Erkek	Beden Eğitimi	48	20	Lisans
K8	Kadın	Rehberlik	37	7	Lisansüstü
K9	Erkek	Fen	41	14	Lisans
K10	Kadın	Türkçe	43	16	Lisans
K11	Kadın	Matematik	39	11	Lisansüstü
K12	Erkek	Sosyal	46	19	Lisans
K13	Kadın	Fen	44	13	Lisans
K14	Erkek	Türkçe	52	25	Lisans
K15	Kadın	Matematik	36	9	Lisansüstü
K16	Erkek	Sosyal	47	17	Lisans

Katılımcıların demografik dağılımının gösterildiği Tablo 1'e göre, bu araştırmaya yarısı kadın yarısı erkek olmak üzere toplam 16 okul müdürünün katılmış olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaşları 36 ile 55 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 40.5'tur. Yaş dağılımı geniş bir aralıkta olduğundan, farklı yaş gruplarından öğretmenlerin araştırmaya katıldığı görülmektedir. Kıdem olarak ise katılımcıların 7 ile 25 yıl arasında kıdeme sahip oldukları görülmekte olup, kıdem ortalaması 14 yıldır.

Katılımcılar arasında farklı branşlardan okul müdürleri bulunmaktadır. En yaygın branşların Fen (4 kişi), Türkçe (4 kişi), Matematik (4 kişi), Sosyal (3 kişi) olduğu görülmektedir. Öğrenim durumu açısından incelendiğinde, katılımcıların %56,25'inin lisans mezunu (9 kişi), %43,75'inin ise lisansüstü düzeyde (7 kişi) eğitim aldığı görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracını tasarlamak için literatür araştırması yapılarak konuyla ilgili bilgi toplanmıştır. Bu bilgilere dayanarak 4 açık uçlu sorudan oluşan bir form geliştirilmiştir. Taslak formun, 2 okul yöneticisi, 2 müdür yardımcısı ve 4 öğretmene uygulandığı bir pilot çalışma yürütülmüştür. Pilot çalışma sonucunda eğitim bilimleri alanında uzman dört akademisyenden alınan görüşler doğrultusunda soru formu geliştirilmiştir. 4 yapılandırılmış açık uçlu sorudan oluşan bir soru formunun kullanılmasına karar verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Katılımcılardan elde edilen veriler yazılı araçlar kullanılarak toplanmıştır. Görüşme öncesinde görüşmeci, görüşmenin amacını net bir şekilde açıklamış ve katılımcılarla randevulaşmıştır. Toplam 15 katılımcıyla tercihlerine göre uygun ortamlarda görüşülmüştür. Görüşmelerden toplanan veriler derhal yazıya dökülmüştür. Araştırma grubuyla yapılan görüşmeler herhangi bir kayıt cihazı kullanılmadan gerçekleştirilmiştir. Kapsamlı ve derinlemesine veri toplamak amacıyla görüşmelerin uzunluğu 35 ila 120 dakika arasında değişmiştir. Katılımcıların deneyimleri, motivasyonları, taktikleri ve katılım dereceleri hakkında kapsamlı bilgi edinmek için katılımcılarla kapsamlı görüşmeler yapılmıştır. Katılımcıların bakış açıları derinlemesine incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Veriler betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2013) ve Creswell (2014), betimsel analiz için dört aşamalı bir strateji önermektedir. Bu aşamalar şunlardır: a) analiz için bir tema çerçevesi geliştirme, b) verileri tematik çerçeveye göre kategorize etme, c) sonuçları sunma ve d) bulguları analiz etme ve yorumlama. Araştırmadaki veriler dört aşamalı bir süreç kullanılarak incelenmiştir. Araştırma verileri içerik analizine tabi

tutulmuş, benzer özelliklere sahip verâler belirli kavramlar ve konular temelinde bir araya getirilmiştir. Bu gruplar daha sonra okuyucu için anlamayı kolaylaştıracak şekilde düzenlenmiştir (Yıldırım & Şamşek, 2013). Ardından eğitimci katılımcılara K1, K2 ve K3 gibi kodlar tahsis edilmiştir.

Bulgular

Mevcut İş Sağlığı ve Güvenliği Politikaları ve Uygulamaları Hakkında Okul Müdürlerinin Düşüncelerinin İncelenmesi

Tablo 2. Mevcut İş Sağlığı ve Güvenliği Politikaları ve Uygulamaları Hakkında Okul Müdürlerinin Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	Katılımcı	f
Politika ve Uygulamaların Değerlendirilmesi	Politikaların Kapsamlılığı ve Etkinliği	K1, K9, K11	3
	Güncelleme ve İyileştirme İhtiyacı	K2, K9, K12, K13	4
	Kaynak ve Destek	K4, K10, K13	3
	Değerlendirme ve Denetim	K3, K10, K16	3
Sorumluluk ve Farkındalık Artırma	Personel Sorumluluğu	K5, K11	2
	Önlem Alınması	K6, K13	2
	Farkındalık Oluşturma	K3, K7, K8	3
	İletişim ve Geri Bildirim	K12, K14, K15	3

Tablo 2 incelendiğinde; mevcut iş sağlığı ve güvenliği politikaları ve uygulamaları hakkında okul müdürlerinin düşüncelerinin; "Politika ve Uygulamaların Değerlendirilmesi ile Sorumluluk ve Farkındalık Artırma" temaları altında toplandığı görülmektedir. Politika ve Uygulamaların Değerlendirilmesi teması altında; "politikaların kapsamlılığı ve etkinliği, güncelleme ve iyileştirme ihtiyacı, kaynak ve destek, değerlendirme ve denetim" olmak üzere dört kod bulunduğu görülmektedir. Politika ve Uygulamaların Değerlendirilmesi konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

- K1:** "Mevcut iş sağlığı ve güvenliği politikalarımız oldukça kapsamlı ve etkili."
- K2:** "Bazı alanlarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarımızın güncellenmesi gerektiğini düşünüyorum."
- K3:** "Personelimizin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki farkındalığını artırmak için daha fazla eğitim ve bilgilendirme yapılmalı."
- K4:** "Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği politikalarının uygulanması konusunda yeterli kaynak ve destek bulunmaktadır."
- K9:** "İş sağlığı ve güvenliği politikalarının gözden geçirilerek daha etkili hale getirilmesi gerektiğini düşünüyorum."
- K10:** "Personelin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki şikâyet ve önerilerini daha iyi değerlendirmeliyiz."
- K11:** "Acil durumlarda personelin nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda daha net prosedürler belirlenmeli."
- K12:** "İş sağlığı ve güvenliği politikalarının sık sık personelle paylaşılması ve güncellenmesi önemlidir."
- K13:** "Öğrenci ve personelin iş sağlığı ve güvenliğini tehdit eden herhangi bir durumu hızlı bir şekilde bildirmek için bir sistem oluşturulmalı."
- K16:** "İş sağlığı ve güvenliği politikalarının etkinliğini değerlendirmek için düzenli olarak denetimler yapılmalı."

Sorumluluk ve Farkındalık Artırma teması altında; "personel sorumluluğu, önlem alınması, farkındalık oluşturma, iletişim ve geri bildirim" olmak üzere dört kod bulunduğu görülmektedir. Sorumluluk ve Farkındalık Artırma konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

- K5:** "İş sağlığı ve güvenliği konusunda öğretmenlerin daha fazla sorumluluk alması gerektiğini düşünüyorum."
- K6:** "Özellikle laboratuvar ve atölye gibi riskli alanlarda daha sıkı önlemler alınmalıdır."
- K7:** "Öğrencilerin ve personelin güvenliğini sağlamak için iş sağlığı ve güvenliği politikalarının sıkı bir şekilde uygulanması önemlidir."
- K8:** "İş sağlığı ve güvenliği konusunda sürdürülebilir bir kültür oluşturmak için sürekli olarak farkındalık çalışmaları yapılmalı."
- K11:** "Acil durumlarda personelin nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda daha net prosedürler belirlenmeli."
- K12:** "İş sağlığı ve güvenliği politikalarının sık sık personelle paylaşılması ve güncellenmesi önemlidir."

- **K13:** "Öğrenci ve personelin iş sağlığı ve güvenliğini tehdit eden herhangi bir durumu hızlı bir şekilde bildirmek için bir sistem oluşturulmalı."
- **K14:** "İş sağlığı ve güvenliği konusunda öğrencileri ve velileri de bilinçlendirmek gerekmektedir."
- **K15:** "Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki ihtiyaçlarını belirlemek için düzenli geri bildirim toplanmalı."

İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Eksik Alanların Nasıl İyileştirilebileceğine Dair Okul Müdürlerinin Düşünceleri

Tablo 3. İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Eksik Alanların Nasıl İyileştirilebileceğine Dair Okul Müdürlerinin Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	Katılımcı	f
Acil Durum Planları ve Eğitimler	Acil Durum Planlarının Gözden Geçirilmesi	K1, K12, K13, K14	4
	Personel Eğitimleri ve Tekrarları	K2, K6, K9, K11, K15	5
	İletişim Protokolleri	K11, K14, K16	3
Donanım ve Fiziksel Güvenlik Önlemleri	Öğrenci ve Velilere Bilgilendirme	K7, K10	2
	Ekipman Bakımı ve Yenilenmesi	K3, K6, K8, K13	4
	Güvenlik Donanımlarının İyileştirilmesi	K5, K8, K12	3
	Laboratuvar Güvenliği ve Eğitim	K6, K13, K15	3
	İncelenme ve Raporlama Süreçleri	K4, K11	2

Tablo 3 incelendiğinde; iş sağlığı ve güvenliği konusunda okul müdürlerinin eksik olduğunu düşündüğü alanların nasıl iyileştirilebileceğine dair görüşlerinin; "Acil Durum Planları ve Eğitimler ile Donanım ve Fiziksel Güvenlik Önlemleri" temaları altında toplandığı görülmektedir. Acil Durum Planları ve Eğitimler teması altında; "acil durum planlarının gözden geçirilmesi, personel eğitimleri ve tekrarları, iletişim protokolleri, öğrenci ve velilere bilgilendirme" olmak üzere dört kod bulunduğu görülmektedir. Acil Durum Planları ve Eğitimler konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

- **K1:** "Okulumuzda acil durum planları daha detaylı olmalı ve sık sık gözden geçirilmelidir."
- **K2:** "Personel için acil durum eğitimleri düzenlenmeli ve periyodik olarak tekrarlanmalıdır."
- **K6:** "Özellikle kimya ve biyoloji laboratuvarlarında güvenlik önlemleri artırılmalı ve öğretmenler bu konuda daha fazla eğitilmelidir."
- **K7:** "İş sağlığı ve güvenliği konusunda öğrenci ve velilerin de daha fazla bilgilendirilmesi gerekmektedir."
- **K9:** "İş sağlığı ve güvenliği politikalarının daha etkili bir şekilde iletilmesi için personel toplantıları düzenlenmelidir."
- **K10:** "Öğrenciler arasında iş sağlığı ve güvenliği bilincinin artırılması için etkili eğitim programları geliştirilmelidir."
- **K11:** "İş sağlığı ve güvenliği konusunda personelin geri bildirimlerine daha fazla değer verilmelidir."
- **K14:** "İş sağlığı ve güvenliği konularının daha sıkı takip edilmesi için özel bir komite oluşturulmalıdır."
- **K15:** "Personel arasında iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalık oluşturmak için seminerler düzenlenmelidir."
- **K16:** "Okulumuzda acil durumlarda iletişim protokolleri daha net bir şekilde belirlenmelidir."

Donanım ve Fiziksel Güvenlik Önlemleri teması altında; "ekipman bakımı ve yenilenmesi, güvenlik donanımlarının iyileştirilmesi, laboratuvar güvenliği ve eğitim, incelenme ve raporlama süreçleri" olmak üzere dört kod bulunduğu görülmektedir. Donanım ve Fiziksel Güvenlik Önlemleri konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

- **K3:** "İş sağlığı ve güvenliği ekipmanlarının bakımı ve yenilenmesi için daha fazla kaynak ayrılmalıdır."
- **K4:** "İş kazalarının raporlanması ve incelenmesi süreci daha şeffaf hale getirilmelidir."
- **K5:** "Okulumuzda güvenlik kameralarının sayısı ve yerleşimi gözden geçirilmeli ve gerekli güncellemeler yapılmalıdır."
- **K6:** "Özellikle kimya ve biyoloji laboratuvarlarında güvenlik önlemleri artırılmalı ve öğretmenler bu konuda daha fazla eğitilmelidir."
- **K8:** "Okulumuzda ergonomik çalışma ortamları sağlanması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır."
- **K11:** "İş sağlığı ve güvenliği konusunda personelin geri bildirimlerine daha fazla değer verilmelidir."

- **K12:** "Okulumuzda yangın alarm sistemleri ve acil çıkışların daha iyi işaretlenmesi gerekmektedir."
- **K13:** "Kimyasal maddelerin saklanması ve kullanımı konusunda daha sıkı kurallar belirlenmeli ve denetlenmelidir."
- **K15:** "Personel arasında iş sağlığı ve güvenliği konusunda farkındalık oluşturmak için seminerler düzenlenmelidir."

Okul Müdürlerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Öğretmenlerin Bilgi ve Eğitime İhtiyaç Duyduğunu Düşündüğü Alanlara Dair Düşünceleri

Tablo 4. Okul Müdürlerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Öğretmenlerin Bilgi ve Eğitime İhtiyaç Duyduğunu Düşündüğü Alanlara İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	Katılımcı	f
Acil Durum Müdahalesi ve Güvenlik Bilinci	Acil Durum Eğitimleri	K1, K9	2
	İlk Yardım ve Sağlık Bilinci	K5, K14	2
	Tehlikeli Maddelerin Kullanımı ve Depolanması	K2, K12	2
	Sorumluluk ve Bilinçlendirme	K8, K10, K11, K16	4
Ekipman Kullanımı ve Fiziksel Güvenlik	Makine ve Ekipman Kullanımı	K3, K9, K13	3
	Laboratuvar Güvenliği ve Hijyen	K6, K15	2
	İş Sağlığı ve Güvenliği Politikaları	K4, K7, K8	3
	Ergonomi ve İşyeri Güvenliği	K7, K10	2

Tablo 4 incelendiğinde Okul müdürlerinin iş sağlığı ve güvenliği konusunda öğretmenlerin bilgi ve eğitime ihtiyaç duyduğunu düşündüğü alanlara ilişkin görüşlerinin; "Acil Durum Müdahalesi ve Güvenlik Bilinci ile Ekipman Kullanımı ve Fiziksel Güvenlik" temaları altında toplandığı görülmektedir. Acil Durum Müdahalesi ve Güvenlik Bilinci teması altında; "acil durum eğitimleri, ilk yardım ve sağlık bilinci, tehlikeli maddelerin kullanımı ve depolanması, sorumluluk ve bilinçlendirme" olmak üzere dört kod bulunduğu görülmektedir. Acil Durum Müdahalesi ve Güvenlik Bilinci konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

- **K1:** "Öğretmenlerin acil durumlarda nasıl müdahale etmeleri gerektiği konusunda daha fazla eğitim almaları gerekiyor."
- **K2:** "Kimyasal maddelerin kullanımı ve depolanması konusunda öğretmenlerin bilgi düzeyini artırmak önemlidir."
- **K5:** "İlk yardım konusunda öğretmenlerin bilgi ve becerilerinin güncellenmesi ve pekiştirilmesi gerekiyor."
- **K8:** "İş sağlığı ve güvenliği politikalarının önemi ve uygulanması konusunda öğretmenlerin farkındalığının artırılması gerekiyor."
- **K9:** "Yangın güvenliği ve yangın söndürme ekipmanlarının kullanımı konusunda öğretmenlerin eğitilmesi önemlidir."
- **K10:** "Öğrenci denetimi ve davranış yönetimi konusunda öğretmenlere daha fazla destek ve eğitim sağlanmalı."
- **K11:** "İş sağlığı ve güvenliği konusunda öğretmenlerin sorumluluklarının netleştirilmesi gerekiyor."
- **K12:** "Tehlikeli maddelerin taşınması ve depolanması konusunda öğretmenlerin bilinçlendirilmesi önemlidir."
- **K14:** "Öğrenci sağlığı ve güvenliği konusunda öğretmenlerin daha fazla eğitim alması gerekmektedir."
- **K16:** "İş sağlığı ve güvenliği konusunda öğretmenlerin sürekli olarak bilinçlendirilmesi ve motivasyonlarının artırılması gerekiyor."

Ekipman Kullanımı ve Fiziksel Güvenlik teması altında; "makine ve ekipman kullanımı, laboratuvar güvenliği ve hijyen, iş sağlığı ve güvenliği politikaları, ergonomi ve işyeri güvenliği" olmak üzere dört kod bulunduğu görülmektedir. Ekipman Kullanımı ve Fiziksel Güvenlik konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

- **K3:** "Makine ve ekipmanların güvenli kullanımı konusunda öğretmenlere daha fazla eğitim verilmelidir."
- **K4:** "İş sağlığı ve güvenliği prosedürlerinin nasıl uygulanacağı konusunda öğretmenlerin detaylı bir şekilde bilgilendirilmeleri gerekmektedir."
- **K6:** "Laboratuvar ve atölye gibi özel alanlarda güvenlik önlemlerine ilişkin öğretmenlerin bilgi düzeyi artırılmalı."
- **K7:** "Ergonomi ve iş yerindeki fiziksel riskler konusunda öğretmenlere daha fazla eğitim verilmelidir."
- **K8:** "İş sağlığı ve güvenliği politikalarının önemi ve uygulanması konusunda öğretmenlerin farkındalığının artırılması gerekiyor."

- **K9:** "Yangın güvenliği ve yangın söndürme ekipmanlarının kullanımı konusunda öğretmenlerin eğitilmesi önemlidir."
- **K10:** "Öğrenci denetimi ve davranış yönetimi konusunda öğretmenlere daha fazla destek ve eğitim sağlanmalı."
- **K13:** "İş yerindeki elektrik güvenliği konusunda öğretmenlerin bilgi düzeyi artırılmalı."
- **K15:** "Hijyen ve enfeksiyon kontrolü konusunda öğretmenlere düzenli eğitimler düzenlenmelidir."

Okul Müdürlerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Etkinliğini Artırmada Öneri ve Görüşlerinin İncelenmesi

Tablo 5. Okul Müdürlerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Etkinliğini Artırmada Öneri ve Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	Katılımcı	f
Eğitim ve Bilgilendirme	Düzenli Eğitimler	K1, K10	2
	Politikaların Paylaşımı ve Anlaşılabilirliği	K2, K6, K11	3
	Teşvik Edici Önlemler	K3, K8	2
	İletişim ve Geri Bildirim	K5, K6, K13, K16	4
Uygulama ve Denetim	Risk Değerlendirmesi ve Güncelleme	K4, K12	2
	Tatbikatlar ve Acil Durum Planları	K7, K9	2
	Personel Bilinçlendirme	K6, K11, K14, K16	4
	Performans Değerlendirmeleri ve İyileştirme	K5, K13, K15	3

Tablo 5 incelendiğinde; Okul müdürlerinin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının etkinliğini artırmak için öneri ve görüşlerinin; "Eğitim ve Bilgilendirme ile Uygulama ve Denetim" temaları altında toplandığı görülmektedir. Eğitim ve Bilgilendirme teması altında; "düzenli eğitimler, politikaların paylaşımı ve anlaşılabilirliği, teşvik edici önlemler, iletişim ve geri bildirim" olmak üzere dört kod bulunduğu görülmektedir. Eğitim ve Bilgilendirme konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

- **K1:** "Personelimize düzenli olarak iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri düzenlemeliyiz."
- **K2:** "İş sağlığı ve güvenliği politikalarını daha sık ve açık bir şekilde personelle paylaşmalıyız."
- **K3:** "Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda daha aktif bir rol alması için teşvik edici önlemler almalıyız."
- **K5:** "İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili geri bildirimleri daha etkin bir şekilde toplayıp değerlendirmeliyiz."
- **K6:** "Öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki sorularını ve endişelerini daha açık bir iletişim ortamı sağlayarak dinlemeliyiz."
- **K8:** "İş sağlığı ve güvenliği konusunda personelin aktif katılımını teşvik eden programlar geliştirmeliyiz."
- **K10:** "Her öğretim yılında düzenli olarak iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri planlamalıyız."
- **K11:** "Politikaların anlaşılabilirliğini artırmak için personelimize daha fazla bilgilendirme yapmalıyız."
- **K13:** "Öğretmenlerin geri bildirimlerini daha iyi değerlendirmek için bir sistem kurmalıyız."
- **K16:** "İletişim ve geri bildirim kanallarını güçlendirmeliyiz."

Uygulama ve Denetim teması altında; "risk değerlendirmesi ve güncelleme, tatbikatlar ve acil durum planları, personel bilinçlendirme, performans değerlendirmeleri ve iyileştirme" olmak üzere dört kod bulunduğu görülmektedir. Uygulama ve Denetim konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

- **K4:** "Risk değerlendirmesi ve güncellemeler için düzenli toplantılar yapmalıyız."
- **K5:** "Personelimizin performans değerlendirmelerini daha sık ve sistematik bir şekilde yapmalıyız."
- **K6:** "İş sağlığı ve güvenliği konusunda personeli bilinçlendirmek için seminerler düzenlemeliyiz."
- **K7:** "Acil durum planlarının etkili bir şekilde uygulanabilmesi için tatbikatlar düzenlemeliyiz."
- **K9:** "Acil durumlarda personelin nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda daha fazla eğitim ve tatbikat yapılmalı."
- **K11:** "Personelin iş sağlığı ve güvenliği politikalarını nasıl uyguladığını değerlendirmek için denetimler yapmalıyız."
- **K12:** "Risk değerlendirmelerini güncelleyerek personelimize daha güvenli bir çalışma ortamı sunmalıyız."
- **K13:** "Personelin iş sağlığı ve güvenliği konusunda performanslarını artırmak için teşvik edici önlemler almalıyız."
- **K14:** "Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda personelin bilinçlendirilmesi için farkındalık çalışmaları yapmalıyız."
- **K15:** "Personelin performansını düzenli olarak değerlendirerek iyileştirme önerileri sunmalıyız."

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik okul yöneticilerinin görüşlerinin incelenmesi sonucunda mevcut politika ve uygulamaların değerlendirilmesi ile sorumluluk ve farkındalık artırma temalarının ön plana çıktığı belirlenmiştir. Politika ve uygulamaların değerlendirilmesi teması altında politikaların kapsamlılığı ve etkinliği, güncelleme ve iyileştirme ihtiyacı, kaynak ve destek, değerlendirme ve denetim gibi faktörlerin önemli olduğu görülmüştür. Sorumluluk ve farkındalık artırma teması ise personel sorumluluğu, önlem alınması, farkındalık oluşturma, iletişim ve geri bildirim gibi konuları içermektedir. Bu sonuçlar, literatürdeki benzer çalışmalarla kıyaslandığında tutarlılık göstermektedir. De Cieri ve ark. (2015) tarafından yapılan bir araştırma, iş sağlığı ve güvenliği politikalarının etkinliği üzerine odaklanmış ve benzer temaları vurgulamıştır. Guerin ve diğerleri (2020) ise iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının kabulü üzerine bir araştırma yapmış ve benzer sorumluluk ve farkındalık artırma temalarına işaret etmiştir. Bu bağlamda, bu çalışmanın sonuçları literatürdeki mevcut bulguları desteklemekte ve iş sağlığı ve güvenliği konusunda okul yöneticilerinin benzer endişeleri paylaştığını göstermektedir. Ancak bazı farklılıklar da mevcuttur. Örneğin, Antoine ve diğerleri (2013) tarafından yapılan bir araştırma, iş sağlığı ve güvenliği konusunda okullarda bütüncül bir yaklaşım benimsemenin önemini vurgulamıştır.

Sonuç olarak, bu çalışma iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının okul yöneticileri tarafından nasıl algılandığını ve değerlendirildiğini anlamak için önemli bir katkı sunmaktadır. Benzer çalışmalarla karşılaştırıldığında, ortak endişelerin ve önceliklerin olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, farklı bağlamlarda iş sağlığı ve güvenliği politikalarının nasıl uygulandığına dair daha derinlemesine bir anlayış için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmada, iş sağlığı ve güvenliği konusunda okul müdürlerinin eksik olduğunu düşündüğü alanların nasıl iyileştirilebileceğine dair görüşlerinin "acil durum planları ve eğitimler ile donanım ve fiziksel güvenlik önlemleri" temaları altında toplandığı belirlenmiştir. Acil durum planları ve eğitimler teması altında, acil durum planlarının gözden geçirilmesi, personel eğitimleri ve tekrarları, iletişim protokolleri, öğrenci ve velilere bilgilendirme gibi konular önemli bulunmuştur. Donanım ve fiziksel güvenlik önlemleri teması altında ise ekipman bakımı ve yenilenmesi, güvenlik donanımlarının iyileştirilmesi, laboratuvar güvenliği ve eğitim, incelenme ve raporlama süreçleri gibi alanlara odaklanılmıştır. Bu sonuçlar literatürdeki benzer çalışmalarla uyumludur. Antoine ve diğerleri (2013) tarafından yapılan bir araştırma, iş sağlığı ve güvenliği konusunda okullarda bütüncül bir yaklaşım benimsemenin önemini vurgulamış ve özellikle acil durum planları ve eğitimlerin önemine değinmiştir. Bu bağlamda, bu çalışmanın sonuçları benzer araştırmaların bulgularıyla uyumlu bir şekilde acil durum önlemlerine ve donanıma odaklanmanın gerekliliğini göstermektedir. Ancak bazı farklılıklar da mevcuttur. Örneğin, Díaz-Vicario & Gairín Sallán (2017) çalışmasında donanım ve fiziksel güvenlik önlemleri üzerine daha az odaklandığı görülmüştür. Bu durumda, bu çalışmanın sonuçları donanımın ve fiziksel güvenliğin önemini vurgulayarak bu alanda daha fazla dikkat ve kaynak aktarılmasını teşvik etmektedir. Sonuç olarak, bu çalışma iş sağlığı ve güvenliği konusunda okul müdürlerinin önceliklerini ve eksikliklerini belirlemeye yönelik önemli bir adım sağlamaktadır. Bu bulgular, okullarda acil durum planları, eğitimler ve donanımın önemini vurgulayarak bu alanlarda iyileştirmeler yapılmasını desteklemektedir.

Son olarak, iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının etkinliğini artırmada okul müdürlerinin öneri ve görüşlerinin incelenmesi sonucunda eğitim ve bilgilendirme ile uygulama ve denetim temalarının ön plana çıktığı belirlenmiştir. Eğitim ve bilgilendirme teması altında düzenli eğitimler, politikaların paylaşımı ve anlaşılabilirliği, teşvik edici önlemler, iletişim ve geri bildirim gibi konular yer almaktadır. Uygulama ve denetim teması ise risk değerlendirmesi ve güncelleme, tatbikatlar ve acil durum planları, personel bilinçlendirme, performans değerlendirmeleri ve iyileştirme gibi konuları içermektedir. Bu sonuçlar, literatürdeki benzer çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Örneğin, Çetindağ (2010) tarafından yapılan bir araştırma, iş sağlığı ve güvenliği konusunda düzenli eğitimlerin ve bilgilendirmenin önemine vurgu yapmıştır. Bununla birlikte, İSG uygulamalarının etkinliğini artırmada okul müdürlerinin önerileri arasında uygulama ve denetim süreçlerinin iyileştirilmesine yönelik vurgu dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, okul yöneticilerinin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki farkındalıklarını ve sorumluluklarını artıracak etkinliklerin düzenlenmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

Akar, H. (2016). *Durum çalışması*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Antoine, M. J., Théveny, L., De France, M., Gervais, R., & Chauvin, B. (2013). A framework to support organizational risk management: A case study in occupational safety. *Journal of Risk Research*, 16(5), 597-616.

Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

De Cieri, H., Shea, T., Sheehan, C., & Donohue, R. (2015). Workplace health and safety: Learning from high reliability organizations. *Journal of Management & Organization*, 21(4), 429-440.

Díaz-Vicario, A., & Gairín Sallán, J. (2017). Workplace safety in the context of organizational culture: The case of educational institutions. *International Journal of Educational Management*, 31(5), 614-627.

Fişek, G. (2014). İş sağlığı ve güvenliği: Teori ve uygulama. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 3(12), 45-59.

Guerin, C., Della-Lucia, C., & Sinclair, D. (2020). Understanding the dynamics of safety and health culture in schools: A systematic review. *Safety Science*, 123, 104547.

Keleş, H. (2004). İş sağlığı ve güvenliği kùltürü oluşturma: Türkiye'de eğitim kurumlarının karşılaştığı zorluklar. *Milli Eğitim Dergisi*, 162, 50-67.

Kılış, S. (2014). İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi (OHSAS 18001) ve önemi. *İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 25-34.

Yıldırım, A., & şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.